

POSEBNI USLOVI ZA OSIGURANJE OD POŽARA I NEKIH DRUGIH OPASNOSTI

1. PREDMET OSIGURANJA

Član 1.

- (1) Predmet osiguranja od opasnosti navedenih u čl. 2 mogu biti sve stvari, osim stvari koje su ovim Uslovima isključene iz osiguranja.
- (2) Osigurane su samo one stvari koje su navedene u ispravi o osiguranju, a prema sledećim odredbama:
  1. kod osiguranja građevinskih objekata i drugih nepokretnih stvari, smatraju se osiguranim svi delovi građevinskog objekta: temelji i podrumski zidovi, sve ugrađene instalacije i sva ugrađena oprema (liftovi, centralno grejanje sa cisternom za gorivo, bojleri, uređaji za klimatizaciju, hidrofori i drugo).
Osiguranjem zgrade u izgradnji obuhvaćen je i građevinski materijal na gradilištu namenjen za ugradnju. Samo krov i izgorivi delovi građevinskog objekta ne mogu se posebno osigurati;
  2. kod osiguranja mašina, uređaja i sl. smatraju se osiguranim postolja, ležišta i temelji, kao i ulja, katalizatori i ostala punjenja, ukoliko se drugačije ne ugovori;
  3. kada su pokretne stvari osigurane kao skup, osigurane su sve stvari na mestu osiguranja u svojini osiguranika i lica koja sa njim žive u zajedničkom domaćinstvu koje pripadaju osiguranom skupu i to kako one koje su postojale u trenutku zaključenja ugovora, tako i stvari koje se u osigurani skup unesu naknadno.
- (3) Predmet osiguranja ne mogu biti:
  1. zemljišta;
  2. nepopločana dvorišta;
  3. putevi bez donje podloge;
  4. brane koje nisu masivno građene (kamen, beton, metal i sl.) i nisu nasute zemljom sa nepropusnim jezgrom i obložene čvrstim materijalom (kamen, beton i sl.) sa vodne strane;
  5. nasipi koji nisu obloženi ili obzidani čvrstim materijalom (beton, kamen, asfalt i sl.);
  6. nasute obale, kejovi, lukobrani i propusti;
  7. nepečene cigle na otvorenom prostoru;
  8. stvari izložene na vašarima i sajmovima;
  9. delovi uređaja za dobijanje nafte i zemnog gasa koji se nalaze ispod zemlje;
  10. kopnena motorna vozila, osim u sledećim slučajevima:
    - a) na izložbama,
    - b) u radionicama za popravku
    - c) kada imaju karakter zaliha u trgovini, carinskom skladištu i sl.
  11. traktori, samohodne mašine i prikolice, osim kada su vlasništvo poljoprivrednih gazdinstava i u slučajevima iz tačke 10;
  12. plovni objekti na vodi;
  13. letilice;
  14. zalihe stajskog đubriva, osim kod poljoprivrednih gazdinstava;
  15. voda u preradi;

16. ribe i druge životinje u tekućim i stajaćim vodama;
17. usevi na struku, plodovi na stablu, rodni i nerodni zasadi (voćnjaci, vinogradi i sl.), osim stabala voćaka na okućnici;
18. roba u prevozu.

2. OSIGURANE OPASNOSTI (RIZICI)

Član 2.

- (1) Osiguranjem po ovim uslovima pruža se osiguravajuća zaštita od sledećih opasnosti (osnovne opasnosti):
  1. požar;
  2. eksplozija;
  3. udar groma;
  4. oluja;
  5. grad (tuča);
  6. udar motornog vozila i pokretne radne mašine;
  7. manifestacije i demonstracije;
  8. pad i udar letilice.
- (2) Ako se posebno ugovori, osiguravajuća zaštita se proširuje na jednu ili više dopunskih opasnosti:
  1. poplava i bujica;
  2. izlivanje vode iz instalacija (u slučaju kada rizik izlivanja vode iz instalacija nije naročito izražen može se uključiti u grupu osnovnih opasnosti iz stava (1) ovog člana bez plaćanja dodatne premije, sa upisivanjem na polis osiguranja sledeće klauzule: "Osiguranjem je obuhvaćen i dopunski rizik izlivanja vode iz instalacija bez plaćanja dodatne premije.");
  3. klizanje tla i odronjavanje zemljišta;
  4. snežna lavina;
  5. iscurenje (lekaža);
  6. samozapaljenje zaliha;
  7. izlivanje užarene tečne rastopljene mase kod industrijskih preduzeća koje proizvode, obrađuju ili preraduju tečnu rastopljenu masu.
- (3) Osiguranjem ni u kom slučaju nisu pokrivene štete od eksplozije od nuklearne energije, od nuklearne reakcije, nuklearne radijacije i radioaktivne kontaminacije, pa ni onda kada su te pojave prouzrokovane nastupanjem nekog od rizika iz prethodnog stava, bilo da se radi o osnovnim ili dopunskim rizicima.
- (4) Kada se ostvari osigurani slučaj, osiguranjem su pokrivene i:
  1. štete od uništenja ili oštećenja osiguranih stvari nastale prilikom spašavanja (rušenja, iznošenja, ukazivanja pomoći i sl.);
  2. štete zbog nestanka osiguranih stvari.

3. OBIM OPASNOSTI POŽARA

Član 3.

- (1) Požarom se smatra vatra nastala izvan određenog ognjišta ili vatra koja je ovo mesto napustila i sposobna je da se dalje širi sopstvenom snagom.

- (2) Ne smatra se da je nastupio požar, ako je osigurana stvar uništena ili oštećena:
  1. usled izlaganja vatri ili toploti radi obrade ili u druge svrhe (npr. peglanje, sušenje, prženje, pečenje i sl.);
  2. usled pada ili bacanja u ognjište (peć, štednjak i sl.);
  3. osmuđenjem, oprljenjem ili progorevanjem od cigarete, cigare, svetiljke, žeravice i sl.;
  4. usled zagrevanja, kuvanja, vrenja, dimljenja i sl.
- (3) Osiguranjem od opasnosti požara nisu obuhvaćene štete na dimnjacima, nastale u vezi sa njihovom funkcijom.

4. OBIM OPASNOSTI EKSPLOZIJE

Član 4.

- (1) Pod eksplozijom se podrazumeva iznenadno i brzo oslobađanje energije, povezano sa stvaranjem pritiska koji dovodi do razaranja i raspadanja materijala nosilaca eksplozije uz vrlo jak zvuk.
- (2) Smatra se da je nastupila eksplozija posude pod pritiskom (kotao, cev i sl.) samo onda kada su zidovi posude pokidani u tolikoj meri da nastaje trenutno izjednačavanje unutrašnjeg i spoljnog pritiska.
- (3) Ako u unutrašnjosti posude nastane eksplozija usled hemijske reakcije i tom prilikom dođe do oštećenje na posudi, osiguraniku se naknađuje šteta i onda kada zidovi posude nisu pokidani.
- (4) Osiguranjem nisu pokrivena štete:
  1. koje su posledica smanjenja pritiska u posudi;
  2. od eksplozivnog izduvavanja iz peći i sličnih uređaja;
  3. od eksplozija biološkog karaktera;
  4. nastale usled probijanja zvučnog zida;
  5. od eksplozije bombi, mina i sličnih naprava, bez obzira kako je došlo do njihovog aktiviranja;
  6. na mašinama, nastale usled eksplozije u prostoru za unutrašnje sagorevanje;
  7. od eksplozija koje su normalna pojava u procesu proizvodnje;
  8. od vodenog udara koji se u tunelima i cevovodima pod pritiskom manifestuje kao eksplozija;
  9. od eksplozija koje nastanu usled dotrajlosti, istrošenosti, prekomerne naslage rđe, kamenca, taloga, mulja i sl. na sudovima pod pritiskom (kotlovi, cevi i sl.), ali su pokrivena štete na drugim stvarima u vezi s tako nastalom eksplozijom.

5. OBIM OPASNOSTI UDARA GROMA

Član 5.

- (1) Osiguranjem od udara groma pokrivena su štete:
  1. koje prouzrokuje grom dejstvom sopstvene snage ili toplote;
  2. prouzrokovane udarom predmeta oborenih gromom;
  3. od požara, prouzrokovane gromom na bilo koji način;
  4. usled prenosa električne energije preko vodova koji se ispoljava kao preopterećenje, pregrevanje i sl., izazvanog udarom groma, izuzev šteta na zaštitnim osiguračima, gromobranima, zaštitnim prekidačima, odvodnicima prenapona i sličnim uređajima.
- (2) Ne smatra se da je šteta prouzrokovana udarom groma, ako je do iste došlo usled atmosferskih uticaja, statičkih opterećenja, indukcije, atmosferskih pražnjenja i sličnih pojava.

6. OBIM OPASNOSTI OLUJE

Član 6.

- (1) Olujom se smatra vetar čija je brzina najmanje 17,2 metara u sekundi, odnosno 62 kilometra na čas (jačine od 8 stepeni po Boforovoj skali i više). U slučaju sumnje, na osiguravaču leži teret dokazivanja brzine vetra izveštajem hidrometeorološke službe.

- (2) Međutim, smatra se da je nastupio rizik oluje, odnosno da je duvao vetar brzinom utvrđenom u prethodnom stavu i onda, ako je u mestu nastanka štete na osiguranim stvarima vetar lomio grane i stabla ili oštetio redovno održavane građevinske objekte.
- (3) Štete od oluje obuhvaćene su osiguranjem samo u slučaju:
  1. neposrednog dejstva oluje;
  2. udara oborenih ili olujom nošenih predmeta;
  3. nanošenja snega olujom.
- (4) Osiguranjem nisu pokrivena štete koje nastanu:
  1. usled prodiranja kiše, gráda, snega ili drugih nanosa kroz otvoren prozor ili druge otvore koji postoje na zgradi, osim u slučajevima kada su ti otvori nastali od oluje;
  2. usled kiše i drugih padavina po osiguranim stvarima smeštenim na otvorenom prostoru, pod nadstrešnicama, u otvorenim zgradama i vozilima za prevoz stvari prilikom preseljenja;
  3. usled težine snega koji nije nanet olujom;
  4. usled oštećenja na zgradi koja nije izgrađena na način uobičajen u tom mestu ili u zgradi koja je slabo održavana ili je dotrajala;
  5. usled oštećenja ili uništenja stvari koje se nalaze u zgradi iz tačke 4 ovog stava;
  6. na folijama od veštačkog materijala na toplim ležama, tendama i sl. ukoliko se drugačije ne ugovori i to samo za folije, tende i sl. čiji je vek trajanja po garanciji proizvođača duži od godinu dana.

7. OBIM OPASNOSTI GRÁDA

Član 7.

- (1) Osiguranjem su pokrivena štete:
  1. koje nastanu oštećenjem ili uništenjem osiguranih stvari od udara gráda;
  2. prouzrokovane prodiranjem padavina kroz otvore nastale padanjem gráda.
- (2) Osiguranjem nisu pokrivena štete:
  1. na slabo održavanim ili dotrajalim fasadama;
  2. na folijama od veštačkog materijala na toplim ležama, tendama i sl. ukoliko se drugačije ne ugovori i to samo za folije, tende i sl. čiji je vek trajanja po garanciji proizvođača duži od godinu dana.

8. OBIM OPASNOSTI UDARA MOTORNOG VOZILA I POKRETNE RADNE MAŠINE

Član 8.

Osiguranjem su obuhvaćene štete na osiguranim stvarima koje nastanu usled:

1. udara sopstvenog ili nepoznatog motornog vozila ili pokretne radne mašine i stvari na motornom vozilu ili pokretnoj radnoj mašini koje su se otkočile ili pale sa motornog vozila ili pokretne radne mašine;
2. udara stvari oborenih udarom sopstvenog ili nepoznatog motornog vozila ili pokretne radne mašine.

9. OBIM OPASNOSTI MANIFESTACIJA I DEMONSTRACIJA

Član 9.

- (1) Pod manifestacijama i demonstracijama podrazumeva se organizovano ili spontano javno ispoljavanje raspoloženja grupe građana.
- (2) Osiguranjem od opasnosti iz ovog člana pokrivena su štete koje nastanu oštećenjem ili uništenjem osiguranih stvari delovanjem manifestanata, odnosno demonstiranata, na bilo koji način (rušenjem, demoliranjem, paljenjem, razbijanjem i sl.).

10. OBIM OPASNOSTI PADA I UDARA LETILICE

Član 10.

Osiguranjem su obuhvaćene štete na osiguranim stvarima koje nastanu usled:

1. pada i udara letilice bilo koje vrste;
2. udara stvari oborenih padom i udarom letilice;
3. udara sadržaja iz letilice ili njenih delova, prilikom pada letilice.

11. OBIM OPASNOSTI POPLAVE I BUJICE

Član 11.

- (1) Poplavom se smatra stihijsko i neočekivano plavljenje terena vodom stalnih voda (reke, jezera, mora i sl.) koje nastane usled:
  1. izlivanja reka iz korita;
  2. provale odbrambenog nasipa ili brane;
  3. izlivanja mora i jezera zbog plime i talasa neuobičajene jačine;
  4. nadolaženja vode iz veštačkih jezera.
- (2) Poplavom se smatra i neočekivano plavljenje terena zbog naglog obrazovanja velike količine vodene mase koja je nastala kao posledica provale oblaka.
- (3) Bujica predstavlja dvofazni tok sastavljen od tečne i tvrde faze, vodnokamenog, blatno-kamenog ili blatnog karaktera, koji teče pod silom teže u otvorenom koritu sa velikim sadržajem tvrdih materijala različitog sastava i krupnoće.
- (4) Osiguranjem su obuhvaćene štete na osiguranim stvarima koje nastanu samo za vreme trajanja poplave ili bujice i neposredno posle povlačenja vode.
- (5) Osiguranjem od poplave i bujice nisu obuhvaćene štete koje nastanu:
  1. od vode koja se izlila iz kanalizacione mreže, osim ako je do izlivanja došlo zbog poplave ili bujice;
  2. od gljivica zbog vlage, kao posledica poplave ili bujice;
  3. zbog sleganja tla, kao posledice poplave ili bujice.
- (6) Osiguranjem od poplave i bujice nisu obuhvaćene štete:
  1. na unutrašnjim zidovima cevovoda, kanala i tunela, prouzrokovane mehaničkim delovanjem vode;
  2. na stvarima smeštenim u živim i suvim koritima potoka i reka, kao i na prostoru između potoka, reka i nasipa (inundaciono područje), ukoliko se to posebno ne ugovori;
  3. na higroskopnim zalihama koje nisu propisno uskladištene (na paletama visine najmanje 10 cm ili na drugi propisan način);
  4. na hidrograđevinskim objektima usled podlokavanja sa spoljne strane, ukoliko se to posebno ne ugovori;

5. na kanalima, tunelima i cevovodima usled pritiska prouzrokovanog poplavom, ukoliko se to posebno ne ugovori;
6. od podzemnih voda, izuzev šteta na hidrograđevinskim objektima nastalih od podzemnih voda prouzrokovanih poplavom.

12. OBIM OPASNOSTI IZLIVANJA VODE IZ INSTALACIJA

Član 12.

- (1) Izlivanjem vode iz instalacija smatra se neočekivano izlivanje vode ili izbijanje pare:
  1. iz vodovodnih, odvodnih (kanalizacionih i sl.) i toplovodnih instalacija,
  2. iz uređaja i aparata za grejanje toplom vodom ili parom i
  3. iz drugih uređaja i aparata koji su priključeni na vodovodne i odvodne instalacije, koje nastane usled:
    - a) oštećenja (loma, prskanja ili otkazivanja uređaja za upravljanje i sigurnost) ili začepljenja instalacija, uređaja i aparata iz tački 1, 2 i 3 ovog stava u osiguranom prostoru;
    - b) bilo kog uzroka, ako je do izlivanja vode ili izbijanja pare u osigurani prostor došlo iz ostalih prostorija ili građevinskih objekata koji nisu svojina osiguranika.
- (2) Osiguranjem nisu obuhvaćene štete prouzrokovane:
  1. neodržavanjem instalacija, uređaja i aparata iz st. 1 ovog člana, osim instalacija ukopanih u zid i pokrivenih malterom;
  2. izlivanjem vode iz oluka i cevi za odvod kišnice, montiranih sa spoljne strane građevinskih objekata;
  3. gljivicama nastalim zbog vlage;
  4. sleganjem tla kao posledice izlivanja vode;
  5. gubitkom vode i izgubljenom dobiti.
- (3) Osiguranjem od opasnosti iz ovog člana nisu obuhvaćene štete:
  1. na instalacijama, uređajima i aparatima iz st. 1 ovog člana;
  2. na higroskopnim zalihama koje nisu propisno uskladištene (na paletama visine najmanje 10 cm ili na drugi propisani način).

13. OBIM OPASNOSTI KLIZANJA TLA I ODRONJAVANJA

Član 13.

- (1) Klizanjem tla smatra se iznenadno kretanje mase zemljine površine ili stena na kosim terenima, sa jasnim manifestacijama srozavanja i lomova na površini tla, koje sa pojavom jakih deformacija i pukotina na građevinskim objektima nastaje kao posledica sloma materijala na smicanje uzduž granične ploče pokrenutog materijala u kratkom vremenskom roku, sa relativno velikom brzinom kretanja.
- (2) Osiguranjem od opasnosti klizanja tla obuhvaćene su štete nastale oštećenjem ili uništenjem osiguranih stvari usled kretanja tla, pritiska ili udara zemljanog materijala.
- (3) Osiguranjem nisu obuhvaćene štete:
  1. prouzrokovane delatnošću osiguranika ili bilo kog drugog lica lica (npr. usecanje tla i sl.);
  2. od sleganja tla (ulegnuća);
  3. od polaganog klizanja tla, koje se manifestuje manjim pukotinama na građevinskim objektima;
  4. od živog peska, gorskog udara i zarušavanja u uskopima, niskopima i podzemnim prostorijama u jamama rudnika.
- (4) Odronjavanjem se smatra pojava iznenadnog odvajanja i sručavanja velikih stenovitih blokova iz viših planinskih reona.

- (5) Štete od odronjavanja obuhvaćene su osiguranjem samo u slučaju udara stenovitih blokova ili drugih stvari oborenih stenovitim blokovima.

14. OBIM OPASNOSTI SNEŽNE LAVINE

Član 14.

- (1) Snežnom lavinom smatra se snežna masa u pokretu koja se otkida s planinskih obronaka.
- (2) Osiguranjem su obuhvaćene štete na osiguranim stvarima koje nastanu usled:
1. udara snežne mase;
  2. udara stvari oborenih ili nošenih snežnom masom;
  3. vazdušnog pritiska od snežne lavine.

15. OBIM OPASNOSTI ISCURENJA (LEKAŽE)

Član 15.

- (1) Iscurenjem (lekažom) se smatra iscurenje tečnosti i izlaženje plina iz nepokretnih posuda (cisterni, cevovoda i sl.), ukoliko tečnost ili plin iscuri zbog iznenadnog prskanja posude ili neočekivanog kvara na ugrađenim uređajima za istakanje ili punjenje.
- (2) Osiguranjem nisu pokrivena štete zbog prskanja sudova ili kvara na uređajima za istakanje i punjenje usled dotrajalosti, lošeg održavanja, lošeg zaptivanja, lošeg zatvarača i sl.
- (3) Osiguranjem su pokrivena samo štete na osiguranoj tečnosti i plinu, ukoliko drugačije nije ugovoreno.

16. OBIM OPASNOSTI SAMOZAPALJENJA ZALIHA

Član 16.

- (1) Samozapaljenje je fizičko-hemijski i biološki proces prelaska materija iz čvrstog stanja u stanje pepela ili praha bez uticaja spoljnih izvora plamena ili visoke temperature.
- (2) Opasnost samozapaljenja zaliha obuhvaćena je osiguranjem samo ako su zalihe propisno uskladištene i ako su preduzete zaštitne mere propisane tehničkim uputstvima, zakonskim i sličnim odredbama.

17. OBIM OPASNOSTI IZLIVANJA UŽARENE TEČNE RASTOPLJENE MASE

Član 17.

Osiguranjem od opasnosti iz ovog člana obuhvaćena je šteta nastala na osiguranim stvarima usled neočekivanog izlivanja užarene tečne rastopljene mase izvan mesta određenog za ispuštanje i odvođenje.

18. MESTO OSIGURANJA

Član 18.

- (1) Stvari su osigurane od ugovorenih opasnosti iz čl. 2 dok se nalaze na mestu osiguranja navedenom u ispravi o osiguranju.
- (2) Kod osiguranja koja su zaključena na period od najmanje godinu dana, osiguranje je na snazi i onda kada se sve osigurane stvari presele sa mesta navedenog u ispravi o osiguranju na neko drugo mesto u okviru sedišta osiguravatelja, odnosno mesta stanovanja, a na teritoriji Srbije i to:

1. petnaest dana od dana preseljenja osiguranih stvari, ukoliko u tom roku osiguranik pismeno ne obavesti osiguravača o preseljenju.

Ukoliko se na novom mestu osiguranja broj mikrolokacija (npr. zgrada) ne podudara sa prethodnim, suma osiguranja po predmetima osiguranja za svaku mikrolokaciju na novom mestu osiguranja utvrđuje se na sledeći način:

- a) kod osiguranja građevinskih objekata i opreme zaključenih na ugovorenu vrednost i osiguranja zaliha zaključenih na flotantnoj osnovi: prema odgovarajućim dopunskim uslovima;
- b) kod osiguranja zaključenih na sumu osiguranja ili na "prvi rizik": zbir svih suma osiguranja istih predmeta osiguranja po pojedinim mikrolokacijama na prethodnom mestu osiguranja podeli se sa brojem mikrolokacija na novom mestu osiguranja;
- c) kod osiguranja zaključenih na "taksiranu vrednost": suma osiguranja po svakom predmetu osiguranja ostaje neizmenjena.
2. do isteka ugovorenog osiguranja, ukoliko u roku od petnaest dana od preseljenja osiguranih stvari osiguranik o tome pismeno obavesti osiguravača.
- Pismeno obaveštenje o novom mestu osiguranja mora, osim kod osiguranja građevinskih objekata i opreme na ugovorenu vrednost i osiguranja zaliha na flotantnoj osnovi, da sadrži za svaku eventualnu mikrolokaciju naziv predmeta osiguranja, osigurane opasnosti i sume osiguranja.
- Osiguravač će u skladu sa novim okolnostima izvršiti odgovarajući preračun premije osiguranja.
- (3) Pokretne stvari poljoprivrednih gazdinstava, zbirno osigurane jednom ispravom o osiguranju (paušalno osiguranje), osigurane su i za vreme dok se nalaze na zemljišnom posedu, na pijacama, na mestu prerade, obrade, popravke, posluge i sl. Ove stvari se smatraju osiguranim i pri prevozu do navedenih mesta i pri povratku, osim kad se prevoze javnim saobraćajnim sredstvima.
- (4) Ako su osigurane stvari date na poslugu ili u zakup, ili su radi obrade, prerade, popravke i sl. privremeno izmeštene s mesta osiguranja, osiguravajuće pokriće važi samo za osnovne opasnosti, ukoliko se drugačije ne ugovori.
- (5) Osiguranje ne važi za vreme dok se osigurana stvar nalazi na izložbi, ukoliko se to posebno ne ugovori.
- (6) Osiguranje ne važi za vreme dok se osigurana stvar nalazi na vašaru ili sajmu.
- (7) Kod osiguranja rudnika, osigurane su samo stvari iznad zemlje, ukoliko se drugačije ne ugovori.
- (8) Ako je ugovoreno osiguranje gotovog novca, osiguravajuće pokriće za novac namenjen za isplatu zarada zaposlenih u danima isplate proširuje se pored ugovorenog smestišta i na mesto isplate, kako za vreme pripremanja za isplatu, tako i za vreme isplate.
- (9) Kod ugovorenog osiguranja na "prvi rizik", u ispravi o osiguranju se navodi mesto osiguranja i suma osiguranja za svaku pojedinu stvar ili grupu stvari.

19. OBAVEZE OSIGURANIKA ZA SPROVOĐENJE ZAŠTITNIH MERA

Član 19.

Pored ostalih obaveza predviđenih Zakonom o obligacionim odnosima i Opštim uslovima za osiguranje imovine, osiguranik je obavezan da sprovodi i da se pridržava odgovarajućih zaštitnih i drugih sličnih mera predviđenih u čl. 20 – 48.

19.1. Industrijska i zanatska postrojenja

19.1.1. Električna postrojenja za osvetljenje i pogonsku snagu

Član 20.

- (1) Osiguranik je dužan da najmanje jednom godišnje izvrši reviziju električnih instalacija i postrojenja za pogon.
- (2) Mašine i uređaji pri čijem pogonu nastaje statički elektricitet moraju se propisno uzemljiti.

19.1.2. Loženje, grejanje i sušenje

Član 21.

- (1) Ognjišta, peći i čunkovi kao i vodovi grejanja moraju biti svuda, pa i pri prolazu kroz zidove i tavanice, najmanje 50 cm udaljeni od drvenarije, ukoliko se odgovarajućim propisima ne uslovljavaju veći razmaci.
- (2) Lakozapaljive stvari ne smeju biti u blizini mesta loženja, čunkova i otvora za čišćenje dimnjaka.
- (3) Kotlovi parnog, vodenog i vazdušnog grejanja smeju biti postavljeni samo u vatrootpornim prostorijama na zidanim temeljima.
- (4) Peći i ognjišta u prostorijama s drvenim podom treba da su postavljeni isključivo na podlogama od negorivog materijala. Podloga kod otvora za loženje mora biti isturena ispod otvora najmanje 60 cm, a u prostorijama s drugačijim podom najmanje 15 cm, ako drugačije nije propisano.
- (5) Sabirne komore i vodovi kanalnog i vazdušnog grejanja moraju biti od negorivog materijala.
- (6) Otvori za ventilaciju na kanalima i vodovima vazdušnog grejanja moraju biti zatvoreni gustom žičanom mrežom.
- (7) Sva postrojenja za sušenje, komore za sušenje, sušare i sl. bez obzira da li su grejani parom ili direktno vatrom moraju biti u prostorijama izvan pogonske zgrade, a ako su u samoj pogonskoj zgradi, moraju biti u odvojenim prostorijama osiguranim od vatre.
- (8) Aparati i mašine za sušenje moraju biti izgrađeni od negorivog materijala i opremljeni podesnim postrojenjem za usisavanje. Prostorije se moraju dobro provetravati.
- (9) Kod opreme za sušenje s direktnim loženjem, loženje mora biti izvan prostorije za sušenje. Kanali za odvođenje toplote i kanali toplog vazduha moraju biti od negorivog materijala. Uređaji sušionice i stvari koje se suše moraju biti udaljeni od otvora za ispuštanje toplog vazduha najmanje 60 cm. Stvari koje se suše moraju biti osigurane od pada. Osušene stvari treba do potpunog hlađenja držati u prostorijama s nezapaljivim podovima.
- (10) Prostorije za sušenje, aparate i mašine za sušenje treba držati stalno čistima, a za vreme pogona treba da ih kontroliše stručno ovlašćeno lice.
- (11) Obloge cevovoda u kojima se nalazi vrela para ili tečnost moraju biti od nezapaljive izolacione mase. Neobloženi delovi vodova i grejači parnog grejanja i grejanja toplom vodom moraju biti udaljeni najmanje 20 cm od nezaštićene drvenarije i drugog zapaljivog materijala.
- (12) Loženje se mora poveriti samo stručnim licima koja su dobro upoznata s opremom za loženje. Neophodno je postojanje uputstva za loženje koje mora da sadrži sledeće odredbe:
  1. za paljenje vatre ne smeju se ni pod kojim uslovima upotrebljavati petrolej, špirit i druge slične zapaljive materije;

2. u blizini vatrišta ne smeju se nalaziti lakozapaljive materije (drvo, treset, drvena vuna, otpaci, papir i sl.) preko količine potrebne za dnevnu upotrebu;
  3. gorivo koje se drži kod peći za grejanje prostorija mora biti smešteno u gvozdanim ili drugim nezapaljivim posudama;
  4. zapaljive stvari ne smeju se sušiti ili držati iznad ili uz parne kotlove, ložišta i slične uređaje;
  5. posude s gorivom ne smeju se stavljati iznad ili uz peći i kotlove. Dôvodi moraju biti osigurani automatskim uređajima za brzo zahvatanje;
  6. pokretni zatvarač (šiber) ložišta parnog kotla ne sme se pre potpunog gašenja vatre potpuno zatvoriti, osim ako ima otvore za izlaz plinova;
  7. šljaka i pepeo iz vatrišta može se smestiti i na slobodnom prostoru, ali samo u vatrootpornim smestištima, zidanim jamama s gvozdanim poklopcem ili u prostorijama s vatrootpornim zidovima. Udaljenost od masivnih zgrada mora biti najmanje 4 m, a od ostalih zgrada najmanje 10 m.
- (13) Osiguranik je dužan da najmanje jednom godišnje o svom trošku obavi reviziju opreme za loženje uljem i plinom. Reviziju vrši ovlašćeni stručnjak.

19.1.3. Obrada drveta kao pomoćni pogon

Član 22.

Ukoliko u zgradi glavne proizvodnje postoji pomoćni pogon za obradu drveta (proizvodnja ili stolarski radovi), prostorije pomoćnog pogona moraju biti odvojene od ostalih prostorija tako da te prostorije budu bezbedne u slučaju nastanka požara u pomoćnom pogonu.

19.1.4. Skladištenje lakozapaljivog materijala

Član 23.

- (1) Nauljeni materijali (krpe, vata, vlakna za čišćenje, kućine i sl.) moraju se čuvati u nezapaljivim smestištima koja se mogu zatvoriti. Istrošene materijale za čišćenje treba na neopasan način ukloniti.
- (2) Lakozapaljivi materijali za pakovanje (slama, seno, kućina, drvena vuna, papir i sl.) treba da se skladište u posebnim prostorijama koje se ne greju pećima, a u prostorijama za pakovanje ne smeju biti preko količine potrebne za dnevnu upotrebu.
- (3) Zapaljivi otpaci (strugotina, piljevina, papir, vlaknasti materijal i sl.) moraju po završetku rada ili po završetku smene biti uklonjeni iz prostorija za rad i na neopasan način uništeni ili uskladišteni u posebnim prostorijama koje se na greju pećima.
- (4) Za prevoz, obradu i skladištenje celuloida treba se pridržavati propisa koje je doneo nadležni organ vlasti.
- (5) Za skladištenje uglja važe sledeće zaštitne mere:
  1. hrpe uglja ne smeju biti šire od 8 m, ni više od 3 m, a u hrapama ne sme biti smešteno više od 30 vagona uglja;
  2. svaka hrpa uglja mora biti najmanje 1 m udaljena od druge hrpe, računajući od donje ivice hrpe;
  3. 3.ugalj treba da je, po mogućnosti, naslagan na blago nagnutoj ravni;
  4. ako postoji opasnost pregrevavanja uglja, treba najhitnije preduzeti mere za uklanjanje žarišta opasnosti.

19.1.5. Autogeno i električno zavarivanje i rezanje, radovi s plamenikom za lemljenje i lampom za lemljenje

Član 24.

- (1) Autogeni i električni radovi zavarivanja i rezanja kao i radovi s plamenikom za lemljenje i lampom za lemljenje dopušteni su samo ako ih odobri rukovodilac pogona i uz uslov da jedan stručan radnik iz pogona nadzire te radove i da se brine da se pri radu radnici pridržavaju zaštitnih mera i odredaba propisanih ovim članom.
- (2) Delovi koji se obrađuju moraju biti preneseni u radionice za popravke, prikladne za takve radove (bravarske, kovačke i sl.). Ako se iz opravdanih razloga to ne može učiniti, treba se pridržavati sledećeg:
  1. radove smeju obavljati samo osposobljeni radnici koji su potpuno upoznati s opasnostima povezanim s takvim radovima. Lice koje nadzire radove treba da se brine o merama zaštite i obavesti radnike o kvalitetu objekta u kome se radovi vrše i o zapaljivim materijalima koji se nalaze u susjednim prostorijama;
  2. pokretne zapaljive predmete i vatroopasne materije, prašinu i otpatke treba pre početka radova ukloniti iz radnih prostorija i prostorija koje su iznad, ispod i uz mesto rada;
  3. nepokretne zapaljive delove građevine treba pre početka radova sigurno zaštititi od plamena, iskri i usijanih metalnih čestica nezapaljivim zaštitnim oblogama, vodom, vlažnim krpama ili peskom;
  4. tavanice i otvore na zidu, šahtove, propusne otvore za cevi, krajeve cevi, žlebove i naprsline prema susjednim prostorijama treba pre početka radova čvrsto zatvoriti protiv vatre. U prostorijama uz, iznad i ispod mesta rada treba u toku rada stalno proveravati da nije možda nastala vatra;
  5. presvlake, oplate, izolacije i sl. treba pre početka radova ukloniti iz ugroženih prostorija;
  6. spremišta, cevovode i kanale za vatroopasne materijale, tečnosti ili plinove treba isprazniti pre početka rada, očistiti i napuniti vodom ili ugljenom kiselinom;
  7. vodu za gašenje i prikladne ručne sprave za gašenje treba uvek pre početka rada postaviti na sva ugrožena mesta;
  8. pre početka rada treba proveriti alat koji se upotrebljava. Ako se lampe za lemljenje i gorući plamenici zavarivača i rezača privremeno ostavljaju, treba stalno motriti na otvoreni plamen;
  9. po završetku radova s vatrom treba mesto rada i prostorije koje su uz, iznad i ispod mesta rada više puta detaljno ispitati da nema vatre, dima ili mirisa paljevina. Isto to treba učiniti i nekoliko sati po završetku radova. Pri gašenju i neznatnih mesta vatre ili tinjanja potrebna je naročita brižljivost. Pre svega treba paziti na teško pristupačna mesta, a u slučaju veće opasnosti neophodno je radi opreznosti obavestiti vatrogasnu jedinicu;
  10. ako nije obezbeđena dovoljna zaštita od vatre, radove s vatrom treba izostaviti i zameniti neopasnim postupkom.

19.1.6. Razno

Član 25.

- (1) Tavani pogonskih objekata ne smeju se bez odobrenja nadležnog organa upotrebiti za proizvodnju ili za uskladištenje zapaljivih stvari.
- (2) Pogonske i skladišne prostorije treba stalno da su čiste. Mašine i uređaji, podovi, zidovi, plafoni kao i delovi građevinskih konstrukcija moraju se vrlo često čistiti od prašine.
- (3) U prostorijama u kojima se nalaze zapaljive stvari treba zabraniti pušenje i obilazak s otvorenim plamenom ili otvorenim svetiljkama. Zabranu treba objaviti vidljivim, upadljivim natpisima na ulaznim vratima i u samim prostorijama.
- (4) Neophodno je pridržavati se sigurnosnih propisa za radove s vatrom, a zabranjeni su radovi u prostorijama u kojima postoje lako zapaljive stvari.
- (5) Osiguranik je dužan da u pogonskim zgradama i skladištima na pristupačnim mestima postavi potreban broj ručnih vatrogasnih aparata koji uvek moraju biti ispravni za delovanje. Radnici preduzeća moraju biti na odgovarajući način osposobljeni za rukovanje vatrogasnim uređajima, u skladu sa propisima.
- (6) Odmah po završetku rada, stručno i posebno ovlašćeno lice treba da prekontrolira:
  1. da li su vatrobрана vrata zatvorena;
  2. da li su slavine gasa zatvorene;
  3. da li je električna struja, izuzev nužno potrebne, isključena;
  4. da li su sve grejalice isključene.

19.2. Pilane

Član 26.

- (1) U prostorijama u kojima je smeštena piljevina zabranjena je upotreba otvorene svetiljke. Prostorije se smeju osvetljivati samo električnim svetiljkama sa zaštitnim zvonom ili električnom džepnom lampom.
- (2) Pogonska postrojenja u prostorijama pilane, naročito u suterenu, moraju se najmanje jednom dnevno, a zidovi i grede najmanje jednom nedeljno, dobro očistiti od piljevine i drvenog praha. Na prostoru za manipulaciju može ostati samo količina materijala potrebna za početak rada sledeće smene.
- (3) Otpatke drveta i piljevine treba najmanje jednom dnevno uklanjati iz područja postrojenja pilane. Ako je dnevno uklanjanje povremeno sprečeno, mesto sa otpacima drveta mora biti slobodno u svim pravcima najmanje 10 m, a količina naslaganih otpadaka ne sme preći pet vagona.
- (4) Prostor za skladištenje oblog i rezanog drveta, koji čini zajednički rizik s pilanom, ne sme se upotrebiti za smeštaj drvenih otpadaka, piljevine ili cepanica. Ako se otpaci drveta ili piljevine spaljuju na slobodnom prostoru, spaljivanje mora biti pod stalnim nadzorom i sme se preduzeti samo kad nema vetra. Mesto vatre mora biti opasano zidom visokim 2 m ili isto tako visokim zemljanim nasipom i od pilane kao i od zaliha oblog drveta i rezane građe odvojeno neozidanim i nezauzetim međuprostorom od najmanje 30 m. Ako propisani zid ili zemljani nasip ne postoji, mesto spaljivanja mora biti unaokolo udaljeno 50 m i nezauzeto.
- (5) Ako se piljevina upotrebi za popunjavanje neravnina terena, popunjena mesta treba neodložno pokriti s najmanje 20 cm visokim slojem zemlje, šljunka ili peska.
- (6) Pušenje u hali s pilama i na slagalištima drveta je najstrože zabranjeno. Ovu zabranu treba istaknuti na više raznih mesta.

- (7) U pogonu s lokomobilom, dimnjak mora imati hvatač iskri u besprekornom stanju.
- (8) U pogonu s motorom na sagorevanje, zalihe goriva, izuzev količina za dnevnu upotrebu, moraju biti smeštene u vatrootpornoj podrumskoj prostoriji ili izvan pilane. Ispusne cevi moraju biti udaljene najmanje 50 cm od zapaljivih delova.
- (9) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 - 25).

19.3. Ciglane s tunelskim pećima

Član 27.

- (1) Tankovi za ulje moraju se nalaziti izvan zgrade tunelske peći. Posude sa zalihama, osim posuda za dnevnu upotrebu s maksimalnom količinom od 1.000 litara, moraju biti smeštene iznad zone hlađenja. Temperatura ulja ne sme iznositi više od 80° C.
- (2) Cevovodi moraju biti tako postavljeni da u slučaju kvara materijal za loženje otiče iz zone peći silom teže.
- (3) Ulje i plin ne smeju se dovoditi gumenim cevima.
- (4) Za slučaj prekida električne energije, mora postojati alternativni način odvođenja toplote iz zone gornje peći.
- (5) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 - 25).

19.4. Potpuno automatski mlinovi

Član 28.

- (1) U mlinu ne sme biti ručnog rada, počevši od unošenja žita u mlin pa do sipanja finalnih proizvoda u vreće.
- (2) Čišćenje se mora obavljati mašinom kojom se mogu otkloniti svi krupni i sitni primesci (aspirator, usisivač i sl.).
- (3) U mlinu mora da postoji:
  1. magnet koji se upotrebljava posle aspiratora, a pre prekrupe;
  2. perionica žita;
  3. uređaj za sušenje vlažnog žita sa regulatorom temperature, pokazivačem temperature i toplom vodom ili parom kao izvorom toplote.
- (4) Za mlevenje otpadaka potrebno je uključivanje magnetu, a prostorije u kojima se mlevenje obavlja moraju biti otporne na vatru i odvojene od prostorija mlina.
- (5) Napred navedeni uslovi iz ovog člana moraju biti ispunjeni i kad se mlevenje obavlja u koperaju ili su transportni elementi uz mašine za mlevenje otpadaka izrađeni od lima.
- (6) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 - 25).

19.5. Sušionice žitarica s loženjem uljem

Član 29.

- (1) Sušionica mora biti opremljena alarmnim uređajem koji zvučno alarmira ako temperatura suvog vazduha pri izlazu iz komore za grejanje pređe:
  1. preko 90°C kod sušenje kukuruza;
  2. preko 70°C kod sušenja ostalog žita.Pre svakog puštanja sušionice u rad treba ispitati funkcionisanje alarmnog uređaja. Sušionica se može pustiti u rad samo ako alarmni uređaj besprekorno funkcioniše.
- (2) Sve delove zgrade, uređaje sušionice i cevi za provođenje vazduha treba svakodnevno čistiti od prašine.

- (3) Žitarice koje za vreme sušenja dođu u vodove uz komoru za sušenje treba odmah ukloniti.
- (4) Delovi sušionice kroz koje prolazi topli vazduh moraju biti udaljeni najmanje 1 m od svakog uskladištenja.
- (5) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 - 25).

19.6. Predionice jute i kokosa

Član 30.

- (1) Uskladištenje sirovog materijala treba obaviti u odvojenom i samo za to određenom objektu ili u prostorijama zgrada glavne proizvodnje koje su otporne na vatru.
- (2) U prostorijama pogona ne sme biti sirovog materijala više od količine potrebne za dnevnu proizvodnju.
- (3) Otpaci se moraju čuvati u nezapaljivim posudama sigurnim od požara, a dozvoljena je prerada samo otpadaka iz sopstvene proizvodnje.
- (4) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 - 25).

19.7. Predionice vignonja i ovčije vune

Član 31.

- (1) Za mašćenje materijala za pređenje smeju se upotrebljavati samo odgovarajući materijali.
- (2) Zamašćeni materijal za pređenje, neočišćeni otpaci i nesortirane krpe smeju se skladištiti samo u prostorijama odvojenim od predionice, otpornim na vatru.
- (3) Neprerađeni, zamašćeni materijal za pređenje preostao po završetku rada može se, u količini koja nije veća nego što je potrebno za ponovni početak rada, ostaviti u predionici, ali se mora odložiti u gvozdene posude ili u drvene sandukeobložene limom.
- (4) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 - 25).

19.8. Bačvarska i kačarska roba

Član 32.

- (1) Zidovi, vrata i podovi prostorija pogona u kojima se obavlja smoljenje moraju biti otporni na vatru.
- (2) Ukoliko se opaljivanje i smoljenje buradi i kaca i rešetanje smole ne obavlja parnom mašinom za smoljenje, mora se obavljati na slobodnom prostoru udaljenom najmanje 10 m od pogonske zgrade i skladišta zaliha.
- (3) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 - 25).

19.9. Proizvodnja gasova za osvetljenje i grejanje

Član 33.

- (1) Prostorije u kojim se vrši proizvodnja moraju imati nezapaljiv pod i vatrootporne pregradne zidove. Ako se proizvodnja vrši u višespratnom objektu, plafon u proizvodnim prostorijama treba biti izgrađen od vatrootpornog materijala. Otvori koji vode prema susednim prostorijama moraju biti tako izvedeni da se mogu vatrootporno zatvoriti. Prilazi cevovoda moraju biti čvrsto zidani. Treba se brinuti o dobroj ventilaciji prostorije da bi se sprečilo nagomilavanje eksplozivnih gasova. Moraju se preduzeti potrebne mere opreza za izjednačavanje pritiska u slučaju eksplozije.

- (2) Zabranjena je upotreba prostorija u druge svrhe osim za proizvodnju gasa, a njihovo zagrevanje može se vršiti samo parom ili toplom vodom.
Električni uređaji moraju biti izvedeni tako da ne mogu prouzokovati eksploziju, a u svemu po propisima koje je doneo nadležni organ vlasti.
- (3) Opremom za proizvodnju mogu rukovati samo posebno obučena lica.
- (4) Zabranjeno je pušenje i upotreba otvorenog plamena u bilo koju svrhu.
- (5) Popravke postrojenja mogu se obavljati samo posle pražnjenja, čišćenja i provetravanja prostorija.
- (6) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 – 25).

19.10. Izrada i obrada penaste gume i penastih materijala na bazi poliuretana, polistirola i polivinilhlorida

Član 34.

- (1) Prostorije za proizvodnju, obradu i skladištenje moraju biti odvojene od drugih pogonskih prostorija.
- (2) Skladišni silosi za pretpenušeni polistirol moraju biti izgrađeni od nezapaljivog građevinskog materijala i odvojeni jedan od drugog. U silosima treba predvideti i trajno držati u pripremi jedno postrojenje koje omogućuje da se svaki silos pojedinačno napuni bilo odozdo parom, bilo odozgo vodom za gašenje (najmanje 20 lit/min/m²).
- (3) Postrojenja tankova za tečne sirovine, sredstva za otapanje i sl. moraju biti građevinski tako podeljena i uređena da njihov sadržaj ne može teći u druge prostorije (princip kada).
- (4) Da bi se izbegla vatra zbog samozapaljivanja pri proizvodnji moltoprena T, treba preduzeti sledeće zaštitne mere:
  1. dnevna količina proizvodnje, koja je u odvojenim skladištima, mora tamo biti najmanje 12 sati pre dalje prerade;
  2. demospehen transportni sistem mora biti opremljen minimalnim i maksimalnim manometrom ili spravom iste vrednosti koja će uz istovremeno isključenje pokazati i pogrešno doziranje;
  3. da bi se pre početka svakog penušanja sprečila pogrešna podešavanja, pumpe treba da kontrolišu najmanje dva radnika, jedan od drugog nezavisno;
  4. otpatke penastog materijala treba odmah ukloniti iz pogonskih prostorija i smestiti najmanje 20 m od pogonskih i skladišnih zgrada i nadzirati ih do konačnog odstranjenja;
  5. pri smetnji u proizvodnji (pogrešno doziranje, kolaps pene i sl.), penasti materijal koji zbog smetnje nije pravilno proizveden treba odmah ukloniti iz pogonskih prostorija i smestiti najmanje 20 m od pogonskih i skladišnih zgrada i nadzirati ga do konačnog odstranjenja.
- (5) Uređaje za brušenje noževa kod mašina za seču treba tako zaštititi da iskre od brušenja ne mogu doći u dodir s penastom materijom.
- (6) Mesta i postrojenja za loženje treba graditi samo u vatrootpornim prostorijama u kojima se ne obavlja proizvodnja, obrada ili smeštaj penastog materijala. U pogonskim prostorijama ne smeju se upotrebljavati sprave za loženje i grejanje.
- (7) Za prvu intervenciju u slučaju požara treba imati pripremljene ručne aparate za gašenje prahom i prikladne sprave za zaštitu pri disanju.

- (8) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 – 25).

19.11. Boje i lakovi koji sadrže zapaljiva sredstva za otapanje, radionice za lakiranje prskanjem i potapanjem

Član 35.

- (1) Zidovi, tavanice i vrata pogonskih prostorija moraju biti vatrootporni, a vrata se moraju otvarati prema spolja. Podovi moraju biti izrađeni od nezapaljivih građevinskih materijala, glatki i uvek čisti.
- (2) Grejanje prostorija za prskanje i potapanje mora biti centralno, parno ili toplom vodom. Grejači i cevi za grejanje moraju biti pokriveni, ograđeni zaštitnim rešetkama ili gusto pletenim žičanim mrežama, da se na njih ne bi mogli stavljati lakirani predmeti ili posude sa lakom i sredstvima za otapanje.
- (3) Transmisije, hod remena, rad motora i sl. u pogonskim prostorijama treba ograničiti na najnužnije. Drveni koluti remenja nisu dopušteni. Ako kompresor mora biti postavljen u prostorijama za lakiranje, on ne sme usisavati vazduh iz same prostorije za lakiranje.
- (4) Zapaljive pare koje nastaju pri prskanju i potapanju moraju se usisavati tako da se izbegne njihovo izlaženje u radnu prostoriju. One se smeju odvoditi izvan prostorije samo cevima za provetravanje. Odvodni vodovi ne smeju biti u blizini izvora toplote ili dimnjaka.
Krila ili kućice ekshaustora (ventilatora s usisnim delovanjem) moraju biti izrađene od materijala koji ne pušta iskre. U prskališnim mestima i uređajima za sušenje ne smeju postojati mrtva mesta u kojima mogu zastati i nakupiti se mešavine gasa i vazduha.
Mora se voditi računa o tome da se ekshaustori i propusnici mogu brzo i pouzdano pokrenuti i zaustaviti. Da bi unutrašnjost cevnih vodova ventilacije bila lako pristupačna, moraju se u dugačkim vodovima predvideti komadi sa zupčastim spojevima koji se mogu izvaditi. Cevi postrojenja za usisavanje moraju biti tako izvedene da se naslage mogu lako ukloniti i moraju se redovno čistiti. Ispaljivanje je zabranjeno.
Svi delovi postrojenja za usisavanje moraju biti uzemljeni.
- (5) Za prskanje se ne sme upotrebljavati zgusnuti kiseonik i zgusnuti zapaljivi plinovi.
- (6) Posude za potapanje moraju imati sprave za usisavanje i poklopac koji se pri opasnosti od vatre može nesmetano čvrsto zatvoriti. Posude koje nisu u upotrebi moraju biti zatvorene.
- (7) Postrojenja za sušenje, koja se ne greju parom ili toplom vodom, ne smeju biti u prostoriji u kojoj se vrši lakiranje, a moraju biti snabdevena uređajima za provetravanje koji odgovaraju propisima iz st. 4 ovog člana.
- (8) Moraju se preduzeti mere da lak ne kaplje na usijane površine. Svako postrojenje i svaka peć za sušenje laka mora biti snabdevena toplomerom koji se može čistiti spolja i koga za vreme pogona treba stalno posmatrati.
- (9) Zabranjeno je pušenje i upotreba šibica i upaljača u pogonskim i skladišnim prostorijama. Zabrana mora biti vidno istaknuta.
- (10) Prostorije, radni stalci, sprave za usisavanje i filtriranje, aparati i sl. se moraju po završetku posla očistiti od kapljica i ostataka laka. Struganje ostataka laka sme se vršiti samo alatom koji ne stvara iskre (mesing, bakar, drvo i sl.).
- (11) Ostrugane ostatke laka treba skupljati u nezapaljive posude koje se mogu zatvoriti. Ako se ne upotebljavaju na drugom mestu za rekuperaciju, treba ih na bezopasan način uništiti. Spaljivanje u prostorijama za loženje je zabranjeno.

- (12) Gotovu robu treba dnevno više puta uklanjati iz radnih prostorija. Zalihe laka i sredstva za razređivanje mogu se u radnoj prostoriji čuvati u nezapaljivim, dobro zatvorenim spremištima i to u količini za poludnevnu potrebu. Manja spremišta zaliha, od 21 litar sadržaja, za deponovanje pištolja za prskanje, moraju imati zatvarače koji dobro začepljuju i sigurni su od pada.
- (13) Zabranjeno je raditi s vatrom u prostorijama za prskanje, potapanje i sušenje, a u prostorijama za prskanje i potapanje, ne smeju se, za vreme pogona, obavljati popravke i radovi pri kojima zbog iskrenja, trenja, upotrebe alata s električnim pogonom ili na drugi način, postoji mogućnosti paljenja. Pre opsežnih popravki, radne prostorije moraju biti temeljno očišćene i provetrene. Pri tome se ne sme koristiti zgusnuti vazduh i sredstva za otapanje s niskom tačkom paljenja.
- (14) U svim prostorijama mora postojati dovoljan broj prikladnih uređaja za uspešnu intervenciju u slučaju požara, a radnike treba, pri zasnivanju radnog odnosa i kasnije najmanje jednom godišnje, obučavati u rukovanju tim uređajima.
- (15) Peći i postrojenja za sušenje laka moraju biti izgrađeni i u pogonu držani tako da bude isključena opasnost od požara i eksplozije. Opsluživanje peći i postrojenja sme se poveriti samo pouzdanim i dobro obučanim licima.
- (16) U svemu ostalom važe sigurnosni propisi za industrijska i zanatska preduzeća (čl. 20 - 25).

19.12. Uređaji za loženje plinom i uljem

Član 36.

- (1) Dozvoljena je upotreba samo onih uređaja za loženje plinom i uljem koji su dopušteni za upotrebu.
- (2) Osiguranik je dužan da uređaje za loženje plinom i uljem redovno pregleda i otklanja eventualne nedostatke.
- (3) Najmanje jednom godišnje peći treba da pregleda stručno lice i odmah otkloni nedostatke.

19.13. Mirovanje pogona

Član 37.

- (1) Sve mašine, aparati, transmisije i pribor stavljeni u mirovanje, moraju biti temeljno očišćeni i konzervisani. U ovakvom stanju moraju biti stalno održavani i redovno kontrolisani. Pogonska struja mora biti isključena, a smeće i otpaci uklonjeni.
- (2) Uređaji za gašenje moraju se stalno održavati u stanju ispravnom za upotrebu.
- (3) Mora se osigurati stalan nadzor mesta osiguranja.
- (4) Smatraće se da je preduzeće ponovo stavljeno u pogon ako samo jedna mašina ili samo jedan aparat počne da radi za proizvodnju.
- (5) Ako mirovanje traje duže od jedne godine, pre ponovnog stavljanja u pogon treba ispitati električne instalacije i uređaje, a osiguravaču podneti nalaz o tome.

19.14. Čuvanje gumenih i sličnih rastvora

Član 38.

Po završetku rada treba posude, koje sadrže ostatak gumenog rastvora ili sličnih materijala, zatvoriti čvrstim metalnim poklopcem.

19.15. Skladištenje sumpora

Član 39.

Pri skladištenju sumpora treba se pobrinuti za dovoljno uzemljenje gvozdених delova građevinske konstrukcije koji dolaze u dodir sa sumporom. Na isti način treba postupiti i pri skladištenju tečnog sumpora u kotlovima i tankovima.

19.16. Novac, vrednosni papiri i drugi dokumenti

Član 40.

- (1) Novac i vrednosni papiri, ukoliko nisu u manipulaciji, moraju biti smešteni u vatrootpornim smestištima.
- (2) Kod osiguranja vrednosnih papira i drugih dokumenata, osiguranik je dužan da u slučaju štete bez odlaganja to oglasi i preduzme i druge potrebne mere za očuvanje svojih prava.

19.17. Obaveze osiguranika kojima je odobren popust na premiju osiguranja zbog sprovedenih zaštitnih mera

19.17.1. Automatski javljači požara

Član 41.

- (1) Uređaj se mora održavati u stanju ispravnom za upotrebu, prema uputstvima proizvođača.
- (2) Najmanje jednom mesečno mora se proveravati kako uređaj funkcioniše.
- (3) Baterije se moraju stalno kontrolisati.
- (4) U slučaju kvara, popravka se mora izvršiti u toku dana. Ni u kom slučaju uređaj ne sme ostati izvan upotrebe preko noći.
- (5) Najmanje jednom godišnje uređaj se mora u celosti ispitati.

19.17.2. Šprinkler postrojenja

19.17.2.1. Opšte odredbe

Član 42.

- (1) Šprinkler postrojenja moraju u potpunosti odgovarati propisima za vatrogasne uređaje s automatskim vodenim tuševima (šprinkler).
- (2) Za nadzor i opsluživanje šprinkler uređaja mora biti angažovan dovoljan broj stručnih radnika.
- (3) Osiguranik se obavezuje:
  1. da osiguravaču stavi na uvid potvrdu iz koje proizilazi da je cevna mreža prskalica podvrgnuta probnom pritisku i da je ispravna;
  2. da svakodnevno kontroliše stanje vode i pritisak;
  3. da jednom nedeljno ispituje pumpe i uređaje za uzbunu;
  4. da najmanje dva puta godišnje poveri stručnoj organizaciji kontrolu ispravnosti funkcionisanja uređaja i eventualno utvrđene nedostatke odmah ukloni;
  5. da celokupnu cevnu mrežu podvrgne temeljnom ispiranju i probi pritiska pod nadzorom montera šprinkler-uređaja, prvi put posle 10 godina, a kasnije u kraćim razmacima, već prema karakteristikama vode;
  6. da noćnim čuvarima obezbedi uputstvo za postupanje u slučaju uzbune;

7. da omogući osiguravaču da o svom trošku preko stručne organizacije izvrši vanrednu reviziju šprinkler uređaja;
  8. da pri privremenom stavljanju uređaja izvan pogona o tome 3 dana pre izvođenja radova obavesti osiguravača, a da o nepredviđenom stavljanju uređaja izvan pogona odmah obavesti osiguravača.
- (4) Ako se šprinkler uređaj stavlja izvan pogona, treba se pobrinuti za druge mere zaštite za brzo i efikasno suzbijanje eventualnog požara.

19.17.2.2. Uređaji za snabdevanje vodom

Član 43.

- (1) Uređaji za zatvaranje (zasuni) u vodovima za dovod vode do šprinkleruređaja, u usisnim vodovima pumpe i u vodovima za napajanje rezervoara za uzimanje vode, moraju biti otvoreni i na prikladan način osigurani od neovlašćenog zatvaranja. Svi drugi zasuni, npr. u probnom vodu, u vodu s gumenim priključcima, u vodu za punjenje i ispuštanje rezervoara, u vodovima pritiska pumpi bez samopokretača i sl. moraju biti stalno zatvoreni.
- (2) Visoki rezervoar mora biti stalno napunjen, a njegov uređaj za praćenje stanja vode treba biti ispravan. Ne sme biti hermetički zatvoren, ali mora biti zaštićen od nečistoće i treba ga svake druge godine temeljno očistiti.
- (3) U vezi sa spremištem vode sa zgusnutim vazduhom treba paziti na sledeće:
  1. sadržaj vode i pritisak vazduha moraju odgovarati propisima;
  2. slavine treba da su stalno zatvorene, a smeju se otvarati samo radi ispitivanja stanja vode;
  3. pri nedeljnom nadziranju pumpnih postrojenja mora se ispitati dopunsko napajanje spremišta. Pri tome treba kontrolisati i sigurnosne ventile u vodovima napajanja;
  4. spremišta za vodu sa zgusnutim vazduhom treba svake godine temeljno očistiti i premazati protiv korozije zaštitnim premazom;
  5. pri radovima čišćenja mora se ispitati da li dobro zatvaraju povratni kapci i sigurnosni ventili koji se nalaze u vodovima dovoda vode.
- (4) Kod šprinkler pumpi mora se paziti na sledeće:
  1. pumpe se pri nedeljnom probnom pogonu moraju duže ostaviti u pokretu da bi se moglo ispitati celokupno stanje mašinskog postrojenja;
  2. kod automatskih pumpi treba da postoji mogućnost i ručnog stavljanja motora u pogon;
  3. za pumpe s električnim pogonom moraju stalno postojati dopunski osigurači;
  4. za pumpe s motorom na sagorevanje moraju stalno postojati rezervne svećice i dovoljne zalihe goriva;
  5. za pumpe koje se pokreću parom mora stalno postojati potreban pritisak pare.
- (5) Predviđena količina vode za šprinkler uređaje ne sme se upotrebiti za druge svrhe.
- (6) Uređaje za snabdevanje vodom treba zaštititi od mraza. Stoga se za vreme mraza moraju stalno nadgledati postrojenja za grejanje.

19.17.2.3. Ventilne stanice

Član 44.

- (1) Glavni uređaji za zatvaranje (zasuni) moraju biti otvoreni. Neovlašćeno zatvaranje mora se sprečiti postavljanjem specijalnog uređaja.

- (2) Prilikom dnevnog čitanja manometra postrojenja za sušenje treba obratiti pažnju na ispuštanje vazduha. Ako ono u toku jedne nedelje prelazi 0,5 atmosfera treba odmah pronaći i otkloniti uzrok.
- (3) Alarmni uređaji moraju biti u stanju ispravnom za delovanje. Radi besprekornog rada uređaja za uzbunu potrebno je da mlaznica bude slobodna i da se ventil za resterećenje drži u ispravnom stanju. Moraju se dobro mazati ležišta hidrauličnog točka i stog vretena. Ako su s mehaničkom uzbunom povezani i električni uređaji za javljanje požara, moraju se ispitivati i njihovi zvučni ili optički signali.
- (4) Na brzom otvaraču i brzom provetrivaču mora se redovno kontrolisati da nije membrana pocepana ili mlaznica ventila začepljena.
- (5) Najmanje jednom polugodišnje treba isprobati da li se blagovremeno otvaraju ventili za uzbunu.

19.17.2.4. Cevni dovodi

Član 45.

- (1) Šprinkler cevovode treba održavati u besprekornom stanju. Nezatvarajuće cevi i komade za povezivanje treba izmeniti. Krpljenje okovima i sl. nije dopušteno.
- (2) Nije dozvoljeno vešanje bilo čega o cevovode.
- (3) Cevovode i šprinklere (prskalice) treba stalno čistiti od prekomernog nagomilavanja prašine, vlakana i sl. Pri tome treba paziti da se šprinkleri ne oštete.
- (4) Zatvarači šprinklera ne smeju se premazati bojom.
- (5) Između tanjira prskalice i naslagane robe ili predmeta treba držati razmak od najmanje 50 cm.
- (6) Na zalihama je potrebno imati oko 5% od instaliranih šprinklera, ali najmanje 25 komada.

19.17.3. Uređaji za gašenje suvim prahom

Član 46.

- (1) Posude s prahom moraju biti tako podešene da u slučaju požara izbacuju u prostoriju najmanje 0,6 kg praha za gašenje po 1m² i to za vreme koje ne može biti duže od 30 sekundi.
- (2) Prostorije koje su zaštićene uređajem za gašenje suvim prahom moraju biti odvojene od susjednih prostorija sa svih strana na vatrosiguran način. Centrala za gašenje mora takođe biti vatrosigurno odeljena od zaštićenih prostorija.
- (3) Uređaj za gašenje suvim prahom mora se stručno ispitati posle svakog punjenja, a najmanje jednom godišnje.

19.17.4. Čuvanje uz primenu kontrolnih satova

Član 47.

- (1) Kontrolni satovi moraju biti tako konstruisani da na kontrolnoj traci zabeleže čuvar fizički dodir posebnim ključevima, a da na kartonima koje ima čuvar beleže vreme kontrole i znak kontrolnog sata.
- (2) Kontrolne trake i kartone mora svakog jutra pregledati nadležno lice, da bi se proverili obilasci čuvara.
- (3) Svakih šest meseci mora se izvršiti provera ispravnosti svih kontrolnih satova.

19.17.5. Senzorski TV sistemi

Član 48.

- (1) Pomoću ovog sistema mora se omogućiti kontrola čitavog čuvanog prostora iz kontrolnog centra u kome su danonoćno prisutni čuvari. Uz pomoć TV kamera mora biti obezbeđena daljinska kontrola svih ugroženih mesta šticećenog područja. Ugrožena mesta utvrđuju sporazumno ugovarač osiguranja i osiguravač. Uključenje kamera mora biti automatsko i programirano u takvim intervalima da je omogućeno pravovremeno otkrivanje početka požara i drugih neželjenih događaja.
- (2) Ulazak nepoželjnih lica u prostor šticećen senzorskim uređajem treba u komandnom centru izazvati zvučni i svetlosni alarmni signal, a na monitoru automatski mora biti vidljivo mesto "proboja" šticećene zone.
- (3) Ugovarač osiguranja je dužan da:
  1. uređaj održava u stanju ispravnom za upotrebu i da se pri upotrebi pridržava uputstva proizvođača i izvođača sistema;
  2. najmanje jednom mesečno ispita ispravnost funkcionisanja sistema i o tome vodi kontrolnu knjigu;
  3. redovno kontroliše ispravnost rezervnog izvora električne energije;
  4. najmanje jednom svake godine uređaj u celosti ispita i osiguravaču dostavi potvrdu o ispravnosti;
  5. neophodne popravke obavi u toku dana, do večeri;
  6. osiguravača obavesti o svakom kvaru koji nije mogao biti otklonjen za 24 sata;
  7. omogućiti da se na zahtev i trošak osiguravača obavi stručni pregled sistema. Nedostke utvrđene tom prilikom neodložno treba otkloniti, o čemu mora biti obavešten osiguravač.

20. UTVRĐIVANJE NAKNADE IZ OSIGURANJA

20.1. Vrednost osigurane stvari

Član 49.

- (1) Vrednost osigurane stvari, ukoliko se drugačije ne ugovori, je:
    1. za građevinske objekte: troškovi izgradnje takvog novog objekta (materijal i rad) umanjeni za iznos amortizacije, prema cenama u mestu gde se objekat nalazi;
    2. za zalihe robe, materijala i sirovina: nabavna cena, a ako je tržišna cena uvećana za zavisne troškove niža od nabavne, onda tržišna cena uvećana za zavisne troškove;
    3. za zalihe gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje kod proizvođača: proizvodna cena, a ako je tržišna cena uvećana za zavisne troškove niža od proizvodne, onda tržišna cena uvećana za zavisne troškove;
    4. za mašine, uređaje i instalacije, transportna sredstva, sredstva veze, inventar i predmete domaćinstva: nabavna cena novih stvari umanjena za iznos amortizacije;
    5. za šume: troškovi podizanja, odnosno vrednost drvne mase;
    6. za neprerađene plemenite metale, drago kamenje, prave bisere, predmete od plemenitih metala, dragog kamenja i pravih bisera, umetničke predmete, zbirke poštanskih maraka, starog novca i sl.: nabavna ili proizvodna cena, a ako je tržišna cena uvećana za zavisne troškove niža od nabavne ili proizvodne cene, onda tržišna cena uvećana za zavisne troškove;
  7. za crteže, rukopise, dokumenta, poslovne knjige, planove, kartoteke, datoteke, nosače podataka kod elektronskih računara, arhivsku građu, modele, kalupe, uzorke, šablone, makete i sl.: troškovi ponovne izrade;
  8. za novac: nominalna vrednost;
  9. za hartije od vrednosti: nominalna vrednost, a ako je tržišna cena uvećana za zavisne troškove niža od nominalne, onda tržišna cena uvećana za zavisne troškove;
  10. za crteže, fotografije, litografije, klišeje i sl. koji su u grafičkoj delatnosti napravljeni za reprodukciju na kamenu, pločama ili drugom materijalu, kao i za fazonsko gvožđe, ploče za utiskivanje i čelična sečiva u grafičkoj industriji: troškovi proizvodnje i to:
    - a) u punom iznosu, ukoliko se navedeni crteži i sl. nalaze u radu ili ako su proizvedeni u poslednje dve godine pre nastanka osiguranog slučaja,
    - b) do 75%, ako su proizvedeni u poslednjih 3 - 5 godina pre nastanka osiguranog slučaja,
    - c) do 50%, ako su proizvedeni u poslednjih 6 - 10 godina pre nastanka osiguranog slučaja,
    - d) do 25%, ako nisu proizvedeni u poslednjih 10 godina od dana nastanka osiguranog slučaja.Upotrebljeni kamen, ploče i sl. uvek su osigurani do visine vrednosti samog materijala.
  11. za negativne filmove:
    - a) kada ne postoji kopija negativa ili pozitiv, odnosno kada postoji kopija negativa ili pozitiv, ali pomoću njih nije moguća ponovna proizvodnja negativa: troškovi proizvodnje, a ako su troškovi ponovne proizvodnje niži od troškova proizvodnje, onda troškovi ponovne proizvodnje;
    - b) kada postoji kopija negativa ili pozitiv, a pomoću njih je moguća ponovna proizvodnja negativa: vrednost materijala i troškovi kopiranja; Ako se prilikom utvrđivanja naknade iz osiguranja utvrdi da postoje kopije filma u prometu, naknada iz osiguranja umanjuje se za iznos dobijen davanjem kopija u promet.
  12. za pozitivne filmove:
    - a) koji se proizvode sa negativom: vrednost materijala i troškovi kopiranja;
    - b) koji se proizvode bez negativa: troškovi proizvodnje, a ako su troškovi ponovne proizvodnje niži od troškova proizvodnje, onda troškovi ponovne proizvodnje. Ako se prilikom utvrđivanja naknade iz osiguranja konstatuje da postoje kopije filma u prometu, naknada iz osiguranja umanjuje se za iznos dobijen davanjem kopija u promet.
  13. za podgrade u rudarskim jamama, za slučaj zarušavanja: nabavna vrednost u vreme nastanka osiguranog slučaja umanjena za 40% na ime amortizacije.
- (2) Ukoliko za stvari u tačkama 1, 4 i 10 stava 1 nije moguće utvrditi stvarni iznos amortizacije, smatraće se da amortizacija iznosi 60%.

Član 50.

Za retke i skupocene stvari, za neprerađene plemenite metale, drago kamenje, prave bisere, predmete od plemenitih metala, dragog kamenja i pravih bisera, umetničke predmete, zbirke poštanskih maraka, zbirke starog novca i sl., crteže, rukopise, dokumenta, poslovne knjige, planove, kartoteke, datoteke, nosače podataka kod elektronskih računara, arhivsku građu, modele, kalupe, uzorke, šablone, makete i sl. može se ugovoriti osiguranje na "taksiranu vrednost", vrednost sporazumno utvrđenu između ugovarača osiguranja i osiguravača. U tom slučaju ne primenjuju se odredbe čl. 49.

20.2. Ukupna šteta prema ugovoru o osiguranju

Član 51.

Kada dođe do ostvarenja ugovorenih opasnosti iz člana 2, osiguravač je u obavezi da isplati neposrednu štetu na ime oštećenja ili uništenja osigurane stvari i posrednu štetu na ime određenih troškova koje je osiguranik imao u vezi s osiguranim slučajem (u daljem tekstu: ukupna šteta).

20.2.1. Neposredna šteta

Član 52.

- (1) Neposredna šteta utvrđuje se u skladu sa odgovarajućim odredbama Opštih uslova za osiguranje imovine, prema vrednosti osigurane stvari (čl. 49 - 50) i na osnovu niže navedenih stavova ovog člana.
- (2) Kod osiguranja zaliha, prilikom utvrđivanja vrednosti, porez, carina i sl. obračunavaju se samo za one zalihe za koje su porez i carina već plaćeni ili za koje će nadležni organ zatražiti njihovo plaćanje i pored štete nastale ostvarenjem osigurane opasnosti.
- (3) U slučaju oštećenja boja na zidovima sa unutrašnje strane objekta, osiguravač je u obavezi da isplati troškove molovanja (materijal i rad):
  1. za celi plafon ako je šteta nastala na bojama na plafonu;
  2. za celu prostoriju ako je šteta nastala na bilo kom zidu prostorije.
- (4) Ukoliko ostvarenjem osigurane opasnosti dođe samo do oštećenja boja na zidovima sa unutrašnje strane objekta, prilikom obračuna neposredne štete neće se uzeti u obzir amortizacija, suprotno stavu 3 člana 30. Opštih uslova za osiguranje imovine.
- (5) U slučaju nastanka štete na tapetama na zidovima, osiguravač je u obavezi da isplati troškove (materijal i rad) zamene tapeta na celom zidu na kome se nalaze oštećene ili uništene tapete.
- (6) Ukoliko ostvarenjem osigurane opasnosti dođe do štete nastale samo jedna ili nekoliko stvari iz garniture stvari, osiguravač nije u obavezi da nadoknadi gubitak zbog umanjenja vrednosti garniture, nego samo neposrednu štetu na stvarima pogođenim nastankom osiguranog slučaja.
- (7) Ako se oštećeni ili uništeni deo ili delovi mašine, aparata, uređaja i sl. ne mogu nabaviti ili popraviti, iznos neposredne štete utvrđuje se u visini procentualne vrednosti oštećenog ili uništenog dela ili delova u odnosu na vrednost celine.
- (8) Osiguravač nije u obavezi da naknadi troškove nastale zbog toga što su prilikom popravke oštećene stvari učinjene bilo kakve izmene, poboljšanja ili usavršavanja.
- (9) Za makadamske i šumske puteve priznaje se šteta na gornjoj podlozi samo kada je istovremeno na istom mestu oštećena i donja podloga. Za štete na donjoj podlozi naknađuje se najviše iznos za radove i materijal koji su predviđeni projektom.

20.2.2. Posredna šteta

Član 53.

- (1) Osiguravač je u obavezi da osiguraniku na ime posredne štete naknadi troškove u vezi s nastalim osiguranim slučajem i to:
  1. za iznalaženje mesta nastanka štete kod osiguranog slučaja izlivanja vode iz instalacija, ukoliko je izlivanje nastalo iz vodovodnih, odvodnih (kanalizacionih i sl.) i toplovodnih instalacija koje su ukopane u zid. Pod ovim troškovima se podrazumevaju troškovi raskopavanja i ponovnog zazidavanja, malterisanja, postavljanja pločica, molovanje i sl.;

2. za preduzete razumne mere radi otklanjanja i smanjenja štete, pa i onda kada te mere nisu bile uspešne;
3. za raščišćavanje i rušenje i to najviše do 3% od vrednosti osigurane stvari pogođene štetom, ukoliko nije drugačije ugovoreno;

U troškove raščišćavanja spadaju neophodni izdaci za raščišćavanje i čišćenje mesta štete, kao i izdaci za odvoz ogorina, šuta i mulja do najbližeg mesta dozvoljenog istovara.

U troškove rušenja spadaju neophodni troškovi za rušenje preostalih oštećenih neupotrebljivih delova i njihovo odnošenje do najbližeg dozvoljenog mesta istovara posle nastanka osiguranog slučaja.

- (2) Osiguravač nije u obavezi da isplati:
  1. naknadu na ime troškova za otklanjanje uzroka nastanka štete;
  2. štetu nastalu usled gubitka zakupnine, gubitka prouzrokovanog prestankom rada, umanjenja mogućnosti upotrebe oštećenih stvari i sl.

20.3. Naknada iz osiguranja

Član 54.

- (1) Naknada iz osiguranja je iznos koji se isplaćuje osiguraniku, a predstavlja ukupnu štetu prema ugovoru o osiguranju (čl. 51 - 53), umanjenu za eventualne odbitke iz st. 2 - 4 ovog člana, redosledom kako su navedeni, uzimajući u obzir i ograničenje iz st. 5, i uvećanu za eventualne dodatke iz st. 6 ovog člana.
- (2) Kada nastane osigurani slučaj, a osiguranik ne ispuni:
  1. obaveze predviđene u čl. 23 - 26 Opštih uslova za osiguranje imovine i
  2. obaveze za sprovođenje zaštitnih i sličnih mera predviđene u čl. 19 - 40 ovih uslova, utvrđuje se odbitak od ukupne štete srazmeran visini dela ukupne štete koji je nastao usled neizvršavanja obaveza osiguranika.
- (3) Ako se utvrdi da u trenutku nastanka osiguranog slučaja ugovorene mere zaštite po osnovu kojih je odobren popust na premiju osiguranja:
  1. nisu bile u funkciji, a osiguranik to nije znao, niti je mogao znati, što mora i dokazati, utvrđuje se odbitak od ukupne štete koji je identičan iznosu popusta odobrenog prilikom zaključenja osiguranja. Smatraće se da je osiguranik znao ili je mogao znati da zaštitne mere nisu u funkciji, ukoliko se nije pridržavao odredaba čl. 41 - 48;
  2. nisu postojale ili su iste postojale, ali nisu bile u funkciji, što je osiguranik znao ili je mogao znati, a pri tome nisu postojale ni neke druge mere zaštite, za koje je u Tarifi premija I i Tarifi premija II za osiguranje od požara i nekih drugih opasnosti predviđen odgovarajući popust ili su iste mere postojale, ali nisu bile u funkciji, a osiguranik je za to znao ili je mogao znati, utvrđuje se sledeći odbitak od ukupne štete:

$$O3 = (UŠ - O2) \times OP / OSP$$

O3 - odbitak iz st. 3

UŠ – ukupna šteta

O2 - odbitak iz st. 2

OP – obračunati popust

OSP – osnovna premija (premija osiguranja bez popusta)

3. nisu postojale ili su iste postojale, ali nisu bile u funkciji, što je osiguranik znao ili je mogao znati, a pri tome su postojale neke druge mere zaštite, za koje je u Tarifi premija I i Tarifi premija II za osiguranje od požara i nekih drugih opasnosti predviđen odgovarajući popust i bile su u funkciji ili nisu bile u funkciji, a osiguranik to nije znao, niti je mogao znati, što mora i dokazati, utvrđuje se sledeći odbitak od ukupne štete:

$$O3 = (UŠ - O2) \times (OP - SP) / (OSP - SP)$$

O3 - odbitak iz st. 3

UŠ – ukupna šteta

O2 - odbitak iz st. 2

OP – obračunati popust

SP – popust koji bi bio obračunat s obzirom na postojeće druge mere zaštite

OSP – osnovna premija (premija osiguranja bez popusta)

Smatraće se da je osiguranik znao ili je mogao znati da zaštitne mere nisu u funkciji, ukoliko se nije pridržavao odredaba čl. 41–48.

- (4) Ukoliko je ugovor o osiguranju zaključen na sumu osiguranja sa primenom načela podosiguranja, a konstatuje se da u skladu sa čl.18 Opštih uslova za osiguranje imovine postoji podosiguranje, utvrđuje se sledeći odbitak od ukupne štete:

$$O4 = (UŠ - O2 - O3) \times (VR - SO) / VR$$

O4 - odbitak iz st. 4

UŠ – ukupna šteta

O2 - odbitak iz st. 2

O3 - odbitak iz st. 3

VR – vrednost osiguranih stvari na dan nastanka štete

SO – suma osiguranja uvećana koeficijentom rasta cena na malo od početka trajanja tekuće godine osiguranja do dana nastanke štete

- (5) Ukupna šteta umanjena za odbitke iz st. 2 – 4 predstavlja naknadu iz osiguranja bez dodatka.
Ukoliko iznos utvrđen u smislu prethodne alineje premaši ugovorenu sumu osiguranja, naknada iz osiguranja bez dodatka izjednačava se sa ugovorenim sumom osiguranja.
- (6) Naknada iz osiguranja bez dodatka (st. 5) uvećava se za sledeće dodatke:
1. troškovi za raščišćavanje i rušenje preko iznosa utvrđenog u čl. 53 st.1 tačka 3. ukoliko je to posebno ugovoreno, ali najviše do ugovorene sume osiguranja na “prvi rizik”.
  2. troškovi za otklanjanje i smanjenje štete učinjeni po nalogu osiguravača.

21. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 55.

- (1) Na ugovore o osiguranju zaključene po ovim uslovima primenjuju se i odredbe Opštih uslova za osiguranje imovine .
- (2) Ako postoji neslaganje nekih odredbi Opštih uslova za osiguranje imovine i nekih odredbi ovih uslova, na odnose iz ugovora o osiguranju primenjivaće se odredbe ovih uslova.

Član 56.

- (1) Ovi uslovi stupaju na snagu danom donošenja, a primenjuju se počev od osmog dana od dana objavljivanja u skladu sa odredbama Statuta “SAVA OSIGURANJA” a.d.o. Beograd.
- (2) Danom stupanja na snagu ovih uslova prestaju da važe Posebni uslovi za osiguranje od požara i nekih drugih opasnosti, koje je doneo Upravni odbor “SAVA OSIGURANJA” a.d.o. Beograd dana 04.09.2008. godine (Del. broj 02-2723).

Napomena: Navedeni uslovi osiguranja važeći su kod Osiguravača »Sava neživotno osiguranje« a.d.o. Beograd i nakon promene poslovnog imena i primenjuju se saglasno odredbama Statuta Osiguravača.

Datum početak primene: 05.12.2008.